

УДК 35.077.6

DOI <https://doi.org/10.32782/chern.v2.2023.16>**Д. В. Кандуєв**

викладач кафедри інформаційно-аналітичних технологій
Інституту інформаційно-телекомунікаційних технологій та кібероборони
Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського
orcid.org/0009-0000-5827-8599

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

В сучасному глобалізованому, технологізованому і разом з тим неструктурованому світі роль інформаційно-аналітичної діяльності об'єктивно зростає. Це обумовлено на самперед воєнним станом в Україні і неконтрольованим розвитком усіх процесів і явищ пов'язаних з війною в Україні, як в світовій економіці, так і в політиці в усьому світі. Діяльність будь-яких структур, а насамперед алгоритм ведення воєнних дій Збройними силами України та іншими мілітаризованими структурами на території України з метою звільнення від загарбницької росії сьогодні потребує прогнозованого розвитку, захисту від ризиків, небезпек і викликів. Саме таким універсальним засобом в інформаційному суспільстві є інформаційно-аналітична діяльність, яка трансформується в тісну взаємодію з технічними способами супроводження повноцінного комплексу ведення бойових дій в рамках повномасштабної війни на що зосереджена наша стаття.

Наше дослідження розкриває сучасні умови аналітичної діяльності ЗСУ, що супроводжується прийняттям управлінських рішень на рівні командування, та на рівні держави по забезпеченню етапів ведення бойових дій. Адже від аналітичної, прогнозованої діяльності залежить ефективне прийняття рішень, особисте життя кожного громадянина України та територіальна цілісність всієї держави.

На сьогодні стан управління в інформаційно-аналітичному забезпеченні Збройних сил України в умовах дії воєнного стану, характеризується збільшенням специфічної діяльності, яка вимагає використання сучасних комп'ютерних засобів, інформатизації різноманітних складових їх діяльності, впровадження нових інформаційних технологій у зборі та обробці, враховуючи таємний характер даної інформації, що потребує новітньої комп'ютерної техніки, що в свою чергу потребує створення чіткого інформаційного процесу.

В статті ми розкриваємо основні питання: алгоритм діагностики інформаційних подій і процесів, принципи прогнозу інформаційних подій і явищ в умовах воєнного стану, правове регулювання інформаційної сфери в Україні, процес глобалізації, інформаційна політика зарубіжних країн, функціонування інформаційного простору України, інструментарій інформаційно-аналітичного процесу, інформаційні війни.

Ключові слова: інформаційно-аналітична діяльність, інформаційно-аналітичне забезпечення, інформаційно-аналітичний процес, технічне забезпечення, повномасштабна війна.

Kanduiiev D. V. INFORMATION AND ANALYTICAL SUPPLY OF UNITS OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE UNDER THE CONDITIONS OF THE STATE OF MARTIAL IN UKRAINE

In today's globalized, technologized, and at the same time unstructured world, the role of information and analytical activities is objectively increasing. This is due to the immediate aftermath of martial law in Ukraine and the uncontrolled development of all processes and phenomena related to the war in Ukraine, both in the global economy and in politics around the world. The activities of any structures, and above all the algorithm of warfare by the Armed Forces of Ukraine and other militarized structures on the territory of Ukraine in order to liberate it from the invading Russia, today require predictable development, protection from risks, dangers and challenges. Such a universal tool in the information society is information and analytical activity, which is transformed into close interaction with technical methods of supporting a full range of combat operations in a full-scale war, which is the focus of our article.

Our study reveals the current conditions of the AFU's analytical activity, which is accompanied by managerial decision-making at the command level and at the state level to ensure the stages of warfare. After all, effective decision-making, the personal life of every citizen of Ukraine and the territorial integrity of the entire state depend on analytical and predictive activities.

Today, the state of management in the information and analytical activities of the Armed Forces of Ukraine under martial law is characterized by an increase in specific activities that require the use of modern computer tools, informatization of various components of their activities, introduction of new information technologies in the collection and processing, given the secret nature of this information, which requires the latest computer technology, which in turn requires the creation of a clear information process.

The article covers the main issues: algorithm of diagnostics of information events and processes, principles of forecasting information events and phenomena under martial law, legal regulation of the information sphere in Ukraine, the process of globalization, information policy of foreign countries, functioning of the information space of Ukraine, tools of the information and analytical process, information wars.

Key words: information and analytical activity, information and analytical support, information and analytical process, technical support, full-scale war.

Актуальність теми. В умовах воєнного стану завданням процесу інформатизації діяльності ЗСУ є задоволення інформаційних потреб центральних органів, органів регіональної влади і місцевого

самоврядування та населення в цілому на основі єдиного інформаційного простору, автоматизації повного комплексу управлінських та ділових процесів, застосування сучасних засобів автомати-

зованого управління, соціально-економічного моніторингу, електронного документообігу, аналітичної обробки даних та підтримки прийняття військових рішень, а також формування і використання інформаційних військових ресурсів і сучасних технологій; створення і впровадження інформаційно-аналітичних систем забезпечення діяльності ЗСУ при дії воєнного стану.

Реалізація цих завдань потребує, перш за все, визначення стратегії підтримки ІТ-телекомунікацій та інформаційно-аналітичної діяльності Збройних Сил, формування основних принципів автоматизації всіх їхніх військових та управлінських функцій з використанням сучасного електронного документообігу, засобів управління, секретних військових документів усіх галузей військового документообігу в рамках правового режиму військового законодавства в Україні та автоматичного управління для вирішення технічних або військово-економічних та інших завдань у сферах діяльності Збройних Сил.

Проблемні питання. Необхідність прогнозування, виявлення та прогнозування тенденцій розвитку ситуації диктує застосування різноманітних аналітичних методів обробки вихідної інформації в сучасних умовах життя. З'ясування можливих шляхів розвитку ситуації вимагає не лише узагальнення оприлюдненої інформації, а й її оцінки. Наявність «вивідних знань» у вивченні та аналізі інформації робить її надійною основою для прийняття управлінських рішень.

Потреба в інформаційно-аналітичних дослідженнях визначається не лише наявністю інформаційних бар'єрів, що перешкоджають збору необхідної інформації, а й браком часу на інформовану споживчу діяльність. Дефіцит часу суб'єктів управління як споживачів інформації зумовлює необхідність передачі на спеціальну інформаційну службу завдань постійного моніторингу інформації відповідно до виявлених інформаційних потреб, виділення необхідних інформаційних фрагментів із усього обсягу інформації, трансформації аналізу та синтезу інформації. Джерело інформації відповідно до потреб споживача. Виконання цих завдань потребує створення системи інформаційного забезпечення споживачів інформації, в якій вони виступатимуть вирішальним фактором при підготовці інформаційно-аналітичних документів.

У сучасній Україні функціонують численні аналітичні служби (за даними УкрІНТЕІ, їх загальна кількість досягає 70) [5]. Серед основних інформаційних продуктів і послуг, які пропонують ці сервіси, – результати соціологічних досліджень, моніторинг ЗМІ, розробка довідників та прогнозування та аналіз тощо. Проте, діяльність зазначених інформаційно-аналітичних підрозділів не була скоординована. Часом важко з'ясувати не

тільки, яку інформацію вони готують і на кого вона розрахована, а й взагалі визначити факт її існування, оскільки ця продукція не надходить до системи загальнодоступних документальних комунікацій [5].

За висловленням науковця, який досліджував дане питання, В.М. Глушкова, структура інформаційно-аналітичної діяльності повинна містити інформаційне забезпечення, інформаційно-аналітичну роботу, створення баз даних, що включає інформаційний пошук, цілі, мотиви, способи та прийоми їх здійснення [6, с. 134].

Сутність інформаційно-аналітичної діяльності полягає у застосуванні на етапі упорядкування (компонування інформації) методів аналітичної обробки інформації та аналітичних методів, заснованих на інформаційних знаннях, підготовлених через інформаційні панелі обробки інформації (аналітична складова). Це свідчить про наявність двох етапів аналітичної обробки в інформаційно-аналітичних операціях: на етапі формування структурованої інформації та на етапі проведення системного аналізу певних практик для прийняття рішень. Розвиток інформаційно-аналітичного забезпечення різних видів діяльності сприяє більш ефективному використанню інформації в процесах управління.

Отже, аналіз інформації як складова інформаційних операцій включає кілька процесів як аналізу, так і інформаційної діяльності; включає в себе встановлення конкретних кроків і процесів, якими опановують інформаційні аналітики.

Інформаційно-аналітичний процес у сфері управління являє собою процес пошуку, збору, переробки та подання інформації у формі, придатній для її використання при прийнятті управлінських рішень [4, с. 130]. Слід зазначити, що управлінські рішення на полі бою, на відміну від тих, що приймаються, наприклад, у сфері фундаментальної теоретичної науки, спрямовані на вирішення конкретних завдань, часто мають чіткі терміни виконання, повинні бути зроблені протягом цілого періоду, а найголовніше це зберегти його.

Особливо це проявляється сьогодні у військовій сфері. Хоча здається, що невизначеності досить часті, а зміни швидкі через вплив багатьох факторів, рішення щодо управління тим чи іншим процесом мають більш-менш чітко визначені терміни. Отже, основне правило процесу аналізу інформації виглядає так – продукт аналізу, згенерований у результаті процесу аналізу інформації, має бути придатним для використання замовником, корисним йому вже під час створення.

В період дії воєнного стану кожного дня інформаційно-аналітичні підрозділи Збройних сил України готують звіти про роботу наших підрозділів, складають прогнози, які кожного дня вносять

корективи в оглядові довідки та звіти [1]. Це досить складна та кропітка праця, яка потребує великого збору первинної інформації та подальшої її обробки.

Проведення розвідувальної та інформаційно-аналітичної діяльності в інтересах підготовки держави до оборони має своє закріплення в статті 3 Закону України «Про оборону України» від 06.12.1991 № 1932-ХІІ [2]. Свою діяльність органи Збройних сил України котрі здійснюють розвідувальну діяльність з метою захисту національних інтересів України від зовнішніх загроз, порядок контролю і нагляду за їх діяльністю, а також встановлює правовий статус співробітників цих органів, їх соціальні гарантії закріплені в Законі України «Про розвідувальні органи України» від 22.03.2001 року № 2331-ІІІ [3].

Інформаційно-аналітична та аналітична діяльність виконується з поточних справ, що полягає у взаємодії штучного інтелекту та робототехніки з інформаційною роботою та аналітичною діяльністю в транзитному режимі воєнного стану в Україні [1]. Гонка озброєнь завжди була рушійною силою глобального розвитку та прогресу. Однак зараз прогрес створює технологічні чи інженерні продукти, призначені для знищення людини чи людства. Зв'язок між технічним прогресом і військовою загрозою завжди буде переплетений в історії людства.

Усі ці та інші процеси вимагають суттєвих змін у сучасних умовах життя та праці, оволодіння складнішими професіями доступне лише тим, хто має освіту, кваліфікацію, та культуру для розвитку цієї галузі сьогодні, а саме інформаційно-аналітичній діяльності в цілому.

Військовий конфлікт 2014 року та повномасштабна війна на території України з лютого 2022 року, мають свої особливості. Це пояснюється поступовим скороченням живої сили і тим, що війська провідних країн світу в якості основи для своєї боротьби використовують сучасні системи управління, передачі даних і розвідки, починають нести особисті втрати.

І тому для вирішення багатьох бойових завдань та захисту життя та здоров'я солдатів почали використовувати бойові системи «штучного інтелекту», які поступово стають основними інструментами збору інформації для звітів, прогнозів чи іншої статистики, що має важливе значення в обороні території України.

Тому зв'язок військової сфери в процесі інформування та аналізу із застосуванням і використанням різних пристроїв штучного інтелекту для швидкого ураження противника стає все більш необхідним. А для цього необхідно здійснити низку дій і процесів, спрямованих на створення чіткого алгоритму дій і технічного обслуговування, який сьогодні стоїть на передовій не тільки у вій-

ськового керівництва та держави, а й у народу України що самовіддано підтримує Збройні сили України.

Все частіше постає необхідність на сьогоднішній день технічно управляти дронами та безпілотними механізмами, мати кваліфіковані кадри для їх функціонування.

На озброєнні сьогодні є різні види зброї яким необхідне технічне забезпечення супроводження інформаційними системами, що управляються системами та потребують висококваліфікованих кадрів та баз даних, за допомогою яких здійснюється ця діяльність.

На сьогоднішній день прикладом активної взаємодії інформаційно-аналітичної роботи у військовій сфері у наш час, є чат боти та смс-оповіщення від керівництва держави в різних сферах, які в першу чергу несуть в собі попереджувальні знаки та нагадування, в умовах війни на території України, про обережне та свідоме ставлення до сьогоднішніх військових процесів для збереження свого життя та здоров'я [1].

За час війни українці створили чимало важливих мобільних додатків та чат-ботів. Перша медична допомога, інформація про повітряну тривогу, пошук зниклих і навіть дитячі казки – життя можна суттєво полегшити, маючи заряджений смартфон, іноді навіть без доступу до мережі. Так, скоріш за все, ви знаєте за цей додаток і вже його встановили. Додаток корисний не лише тим, що сповіщає про повітряну тривогу, а й тим, що робить це достатньо гучно, щоб, наприклад, розбудити вас вночі. Розробники програми постійно оновлюють її. Так, наприклад, тепер у додатку можна регулювати гучність, оператори мобільного зв'язку перестали брати мегабайти за користування ним, а ППО України постійно оновлюють загрозу застосування великої зброї проти народу та цілісності держави.

На теперішній час взаємозв'язок інформаційно-аналітичної діяльності з чат-ботами у телеграм – це, як готовий до всього, адже завдяки працівникам у різних сферах життя, створюються такі підґрунтя інформації для кожного громадянина чи то, як вступити в територіальну оборону, чи як діяти в кризовій ситуації у будь-якій точці світу, чи навіть за допомогою їх, проінформувати правоохоронні органи про пересування ворожої техніки. І як на нас, це все несе велику користь для суспільства, для їхнього безпечного життя та здоров'я.

Прикладом таких ботів, які будуть корисні кожному є, наприклад, чат-бот «Перша допомога», який розповість, що робити, якщо ви не знаєте/не пам'ятаєте алгоритмів дій при інфаркті, інсульті, зупинці серця, а також інші поради першої медичної допомоги (@FastAid_bot), а також, чат-бот «Пошук зниклих», у якому зібрана опера-

тивна інформація стосовно дорослих та дітей, які загубилися та дітей, яких знайшли, а також тут є інформація стосовно дорослих, зв'язок із якими було втрачено (@poshuk_znyklyh). Досить корисним є також чат-бот «SaveUA», він допоможе знайти у своїй області волонтерів та запропонувати власну допомогу потребуючим, а саме: продукти харчування, транспорт, паливо, помешкання тощо (@saveua_bot).

В Україні також був створений чат-бот у Telegram для пошуку даних про захисників, які не виходять на зв'язок з певних причин. Наприклад, за допомогою чат-боту «Розшук по даних Національного інформаційного бюро» створили спеціальні інструменти, за допомогою яких рідні та близькі українських оборонців, які потрапили у полон до ворога або зникли безвісти за особливих обставин, можуть здійснити швидкий пошук даних про них. Для того, щоб родич міг визначити статус військовослужбовця, який перебуває в розшуку, для цього необхідно надати наступну інформацію: ідентифікаційний код, прізвище, ім'я та по батькові, номер телефону та дата народження розшукуваної особи, прізвище, ім'я та по батькові, дата народження та ідентифікаційний код особи, яка розшукується. У результаті пошуку рідні та близькі зможуть отримати у чат-боті один із поточних статусів полоненого: про особу немає даних у реєстрі НІБ. Якщо їх не вносили, чат-бот запропонує додати ці відомості; дані є, але в базі даних НІБ немає відомостей, чи перебуває особа в полоні; дані є, особа ймовірно перебуває в полоні (бракує підтвердження від Міжнародного комітету Червоного Хреста – МКЧХ); дані про особу є в базі НІБ, перебування в полоні підтверджено МКЧХ; полонена особа звільнена під час обмінів.

Отже, хочемо зробити висновок, що на сьогоднішній день, у період активної фази війни на території України, щоб підтримувати на високому рівні всю працю інформаційно-аналітичної діяльності та злагоджену роботу всіх сфер та процесів інтелектів штучного озброєння, постійно потрібно підвищувати кваліфікацію

всіх працівників у технічній сфері, адже час плине, велика кількість новітніх технологій, а для цього потрібні кваліфіковані працівники, які завжди будуть за цим слідкувати та постійно навчатися. Якщо говорити про технічну складову інформаційно-аналітичної діяльності Збройних сил України в теперішній час дії правового режиму воєнного стану на території України [1, 8], потрібно створювати та розвивати ці бази даних та накопичувати й зберігати інформацію у різних сферах аналітичного військового процесу, а це потребує забезпечення технічними приладами і засобами європейського зразку інших країн.

Література

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 14.06.2023).
2. Про оборону України: Закон України від 06.12.1991 р. №1932-XII. Верховна Рада України. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/t193200?an=1&ed=2023_03_21 (дата звернення: 17.06.2023).
3. Про розвідувальні органи України: Закон України від 22.03.2001 р. № 2331-III. Верховна Рада України. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/t012331?an=ul-120&ed=2008_06_03 (дата звернення: 16.06.2023).
4. Кулицький С.П. Основи організації інформаційної діяльності у сфері управління: Навчальний посібник / за ред. С.П. Кулицький – Київ : МАУП. 2002. 224 с.
5. Український інститут науково-технічної експертизи та інформації: Державна наукова установа: веб-сайт. URL: <http://www.uintai.kiev.ua/> (дата звернення: 12.06.2023).
6. Енциклопедія кібернетики / Відп. ред. Глушков В.М. Т.2 (М-Я). Київ: Вид-во УРЕ, 1973. 576 с.
7. Public administration and the protection of private rights: questioning its recognition and application under Ukrainian law / O. Brusakova, O. Karmaza, V. Vasylenko, V. Moroz – *Ius Humani, Revista de Derecho*, 2022. *Журнал Ius Humani. Law Journal Випуск* 11(1) С. 29–41.
8. Moroz V. Modern tools for preventing self-destructive and suicidal behavior of minors using information technology. «*Philosophy, Economics and Law Review*». Volume 2, no. 1, 2022. 212–22.